

PANEVĖŽIO RAJONO
SAVIVALDYBĖS

**VISUOMENĖS
SVEIKATOS
BIURAS**

**MOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ GYVENSENOS TYRIMO
2016 M. RODIKLIŲ SUVESTINĖ**

Panevėžys, 2017

Įvadas

Mokyklinio amžiaus vaikų gyvenimo rodiklių suvestinėje pateikiami apibendrinti 2016 metais atlikto pirmojo visose Lietuvos savivaldybėse mokyklinio amžiaus 5, 7 ir 9 (pirmų gimnazijos) klasių mokinių gyvenimo tyrimo rezultatai. Tyrimas atliktas įgyvendinant Sveikatos apsaugos ministro įsakymą (2016 m. gegužės 16 d. įsakymas Nr. V-637 „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. gruodžio 11 d. įsakymo Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“), įtvirtinantį periodinius gyvenimo tyrimus kaip visuomenės sveikatos stebėsenos elementus. Tyrimas atliktas pagal Higienos instituto parengtą ir su Sveikatos apsaugos ministerija suderintą gyvenimo tyrimų metodiką, kurios pagrindą sudarė Lietuvoje vykdyto „Sveikatos netolygumų nustatymo ir mažinimo gebėjimų stiprinimo modelio sukūrimas“ Nr. NOR LT11-SAM-01-TF-02-001 projekto metu parengtos sveikatos netolygumų stebėsenos ir vertinimo rekomendacijos, bendradarbiaujant Higienos instituto bei Lietuvos sveikatos mokslų universiteto specialistams.

Tyrimas atskleidžia esamą mokyklinio amžiaus vaikų gyvenimo situaciją atskirose savivaldybėse ir bendrai Lietuvoje, pateikia įrodymus kryptingam sveikatą stiprinančios veiklos planavimui konkrečioje savivaldybėje, o ateityje atlikus pakartotinius tyrimus bus galima ir stebėti rodiklių pokyčius.

Ataskaitoje pateikiami duomenys apie respondentų skaičių savivaldybėje, jų sociodemografinės charakteristikos, ministro įsakymu patvirtinti 20 vaikų gyvenimo rodiklių, kurie pateikiami bendri ir atskirų klasių, suskirstyti į 3 grupes:

- ✓ *sveikatos vertinimas ir laimingumas;*
- ✓ *sveikatos elgsena (fizinis aktyvumas ir pasyvus laisvalaikis, mitybos įpročiai ir burnos higiena);*
- ✓ *rizikingas elgsenys (tabako gaminių bei elektroninių cigarečių vartojimas, alkoholio vartojimas, narkotinių medžiagų vartojimas, atšvaitai tamsiu paros metu, saugos diržai automobilyje, patyčios).*

2016 m. mokyklinio amžiaus vaikų gyvenimo tyrimo duomenų bazę sudaro 38 633 respondentų užpildytos anketos, kurių duomenis Higienos institutui iki 2016 m. gruodžio 12 d. perdavė apklausas vykdančios savivaldybės aptarnaujantys visuomenės sveikatos biurai. Apklausos organizuotos ir atliktos vadovaujantis metodinėmis rekomendacijomis (Liuima V., Nedzinskienė L., Valentienė J., ir kt. Gyvenimo tyrimų organizavimas ir vykdymas savivaldybėse. Metodinės rekomendacijos. Higienos institutas, 2016), anketinei apklausai naudotas standartizuotas klausimynas.

TYRIMO APIMTYS IR SOCIODEMOGRAFINIAI RESPONDENTŲ DUOMENYS

	Respondentų skaičius					
	Iš viso	Klasė			Lytis	
		5	7	9	Berniukas (proc.)	Mergaitė (proc.)
Lietuva	38633	12708	12449	13148	49,3	50,7
Panevėžio rajonas	621	210	217	194	51	49

Sociodemografiniai duomenys	Dalis (proc.)
Klasė	
5	33,8
7	35
9	31,2
Gyvenamoji vietovė	
Kaimas	68,4
Miestelis	27,1
Miestas	4,5
Tautybė	
Lietuvis/lietuvė	98,9
Rusas/rusė	0,3
Lenkas/lenkė	0,3
Kita	0,5
Šeimos padėtis	
Gyvena su abiem savo tėvais	70
Gyvena su vienu iš tėvų	24
Kita	6

Sociodemografiniai duomenys	Dalis (proc.)
Atskiras kambarys	
Turi atskirą kambarį	69
Neturi atskiro kambario	31
Šeimos automobiliai	
Šeima neturi automobilio	21
Šeima turi vieną automobilį	39,8
Šeima turi du ar daugiau automobilių	39,2
Šeimos kompiuteriai	
Šeima neturi nei vieno kompiuterio	7,2
Šeima turi vieną kompiuterį	34,3
Šeima turi du kompiuterius	32,4
Šeima turi tris ir daugiau kompiuterių	26,1
Tėvo užimtumas	
Turi darbą	85
Neturi darbo	8,4
Nežino, ar turi darbą	6,6
Mamos užimtumas	
Turi darbą	77,3
Neturi darbo	19,4
Nežino, ar turi darbą	3,3

MOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ GYVENSENOS RODIKLIAI

1. Sveikatos vertinimas ir laimingumas

	Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie jaučiasi labai laimingi arba pakankamai laimingi galvodami apie savo dabartinį gyvenimą, dalis (proc.)				Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie savo sveikatą vertina puikiai arba gerai, dalis (proc.)			
	Iš viso	Klasė			Iš viso	Klasė		
		5	7	9		5	7	9
Lietuva	86,2	89,8	84,9	84,2	85,1	90,4	84,3	80,8
Panevėžio r.	84,7	89,5	84,3	79,9	83,4	87,6	85,2	76,8

2. Sveikatos elgsena

2.1. Fizinis aktyvumas ir pasyvus laisvalaikis

	Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie kasdien, ne pamokų metu, sportuoja apie 60 min. ir ilgiau, dalis (proc.)				Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie vidutiniškai 4 ir daugiau valandų per dieną žiūri televizorių, žaidžia kompiuteriu, dalis (proc.)			
	Iš viso	Klasė			Iš viso	Klasė		
		5	7	9		5	7	9
Lietuva	9,7	9,0	10,1	9,9	19,4	14,3	21,4	22,2
Panevėžio r.	7,6	7,7	7,4	7,8	18,2	12,4	20,2	21,6

2.2. Mitybos įpročiai bei burnos higiena

	Mokyklinio amžiaus vaikų, kasdien valgančių pusryčius, dalis (proc.)				Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per dieną valgo vaisių, dalis (proc.)				Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per dieną valgo daržovių, dalis (proc.)				Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie valosi dantis šepetėliu ir pasta dažniau nei kartą per dieną, dalis (proc.)			
	Iš viso	Klasė			Iš viso	Klasė			Iš viso	Klasė			Iš viso	Klasė		
		5	7	9		5	7	9		5	7	9		5	7	9
Lietuva	51,7	55,4	49,3	50,6	38,6	44,1	38,1	33,7	36,5	39,6	34,7	35,1	55,6	54,9	53,9	57,8
Panevėžio r.	47,9	52,2	50,3	41,0	33,4	35,4	37,0	27,1	31,0	35,8	32,5	23,9	53,3	57,1	54,4	47,6

3. Rizikingas elgesys

3.1. Tabako gaminių bei elektroninių cigarečių vartojimas

	Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutinius 12 mėnesių bent kartą rūkė tabako gaminius arba elektronines cigaretes, dalis (proc.)				Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutines 30 dienų bent kartą rūkė tabako gaminius arba elektronines cigaretes, dalis (proc.)			
	Iš viso	Klasė			Iš viso	Klasė		
		5	7	9		5	7	9
Lietuva	20,1	5,1	17,3	37,1	12,8	3,2	10,0	24,8
Panevėžio r.	20,5	4,8	14,7	43,6	13,8	3,3	8,8	30,3

3.2. Narkotinių medžiagų vartojimas

	Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutinius 12 mėnesių bent kartą vartojo marihuaną ar hašišą (kanapes / „žolę“), dalis (proc.)				Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutines 30 dienų bent kartą vartojo marihuaną ar hašišą (kanapes / „žolę“), dalis (proc.)				Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutinius 12 mėnesių bent kartą vartojo narkotikus, išskyrus marihuaną ar hašišą (kanapes / „žolę“), dalis (proc.)				Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutines 30 dienų bent kartą vartojo narkotikus, išskyrus marihuaną ar hašišą (kanapes / „žolę“), dalis (proc.)			
	Iš viso	Klasė			Iš viso	Klasė			Iš viso	Klasė			Iš viso	Klasė		
		5	7	9		5	7	9		5	7	9		5	7	9
Lietuva	3,1	0,5	1,9	6,8	1,9	0,4	1,4	3,6	1,3	0,4	1,0	2,3	1,1	0,4	0,9	1,7
Panevėžio r.	2,4	1,0	0,5	6,2	1,1	0,5	0,0	3,1	1,0	1,0	0,0	2,1	0,6	1,0	0,0	1,0

3.3. Alkoholio vartojimas

	Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutinius 12 mėnesių bent kartą vartojo alkoholinius gėrimus, dalis (proc.)				Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutines 30 dienų bent kartą vartojo alkoholinius gėrimus, dalis (proc.)			
	Iš viso	Klasė			Iš viso	Klasė		
		5	7	9		5	7	9
Lietuva	29,3	9,0	25,8	52,5	15,3	4,2	12,0	29,1
Panevėžio r.	23,0	6,8	20,7	43,0	10,4	2,4	9,0	21,0

3.4. Atšvaitų tamsiu paros metu, saugos diržų automobilyje naudojimas

	Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie visada tamsiuoju paros metu būdami lauke nešioja atšvaitus, dalis (proc.)				Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie visada segi saugos diržą važiuodami automobilyje, dalis (proc.)			
	Iš viso	Klasė			Iš viso	Klasė		
		5	7	9		5	7	9
Lietuva	27,5	43,2	23,2	16,4	74,9	78,3	72,9	73,8
Panevėžio r.	27,4	43,1	24,0	15,8	74,9	76,6	73,4	74,8

3.5. Patyčios

	Mokyklinio amžiaus vaikų, iš kurių tyčiojosi per paskutinius du mėnesius, dalis (proc.)				Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie patys tyčiojosi iš kitų vaikų per paskutinius du mėnesius, dalis (proc.)			
	Iš viso	Klasė			Iš viso	Klasė		
		5 klasė	7 klasė	9 klasė		5 klasė	7 klasė	9 klasė
Lietuva	45,0	52,2	48,0	35,1	41,6	41,3	46,4	37,5
Panevėžio r.	46,0	48,1	52,1	36,6	45,4	43,5	50,5	41,5